

Sygn.akt III AUa 1059/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku S. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek apelacji wnioskodawcy S. N.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 czerwca 2012 r. sygn. akt V U 735/12

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 13 kwietnia 2012r. i przyznaje S. N. prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od dnia 5 września 2011r.,

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania świadczenia,

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz S. N. kwotę 150 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję (w tym 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego).

Sygn. akt III AUa 1059/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 kwietnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. N. prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Od powyższej decyzji S. N. wniósł odwołanie.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że urodzonemu dnia (...) S. N. organ rentowy ustalił ogólny staż ubezpieczeniowy wynoszący 38 lat i 25 dni (32 lata 4 miesiące i 23 dni okresów składkowych, 5 lat 8 miesięcy i 2 dni okresów nieskładkowych) oraz staż pracy nauczycielskiej w jednostkach wskazanych w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U.2009.97.800) wynoszący 19 lat i 10 dni. Do okresu pracy nauczycielskiej nie został zaliczony okres nauczania religii w (...) od 01.09.1987 r. do 31.08.1990 r. jako nie wymieniony w w/w przepisie. Organ rentowy wyłączył również z okresu pracy w jednostkach wymienionych w art. 2 ust. 1 powyższej ustawy, okresy pobierania zasiłków chorobowych i przebywania na urlopie dla poratowania zdrowia.

Przedmiotem odwołania była odmowa zaliczenia do okresu pracy nauczycielskiej, okresu nauczania religii od 01.09.1987 r. do 31.08.1990 r. w pełnym wymiarze godzin, potwierdzonego zaświadczeniem (...) z dnia 31.08.1998 r. (k. 6 akt emerytalnych).

Sąd I instancji dokonał analizy sprawy pod kątem art. 4 ust. 1 i 2, a także art. 2 pkt 1 w/w ustawy i wskazał, iż nauczanie religii w salach katechetycznych na terenie Parafii nie zostało wymienione w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jak również w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U.2004.256.2572 z późn. zm.).

W tej sytuacji Sąd uznał, iż nie ma podstaw do zaliczenia spornego okresu jako okresu pracy nauczycielskiej. Zdaniem Sądu I instancji jednym z warunków koniecznych do przyznania świadczenia kompensacyjnego, będącego świadczeniem o innym charakterze niż emerytura nauczycielska przyznawana na podstawie art. 88 ustawy – Karta Nauczycielska, jest udowodnienie co najmniej 20 lat pracy w jednostkach oświaty wymienionych ściśle w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, a tego warunku skarżący nie spełnia.

Wskazując na powyższe Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

S. N. zaskarżył powyższy wyrok, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

- art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych poprzez uznanie, że odwołujący nie spełnił przewidywanych tymże artykułem warunków do przyznania świadczenia nauczycielom, w sytuacji, gdy z analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że wnioskodawca osiągnął odpowiedni wiek, posiada niezbędny okres składkowy jak i nieskładkowy oraz rozwiązał stosunek pracy,

- art 2 pkt 1 ustawy z dnia 22.05.2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych poprzez uznanie, że nauczanie religii w salach katechetycznych nie kwalifikuje się jako nauczanie w jednostkach wymienionych w w/w przepisie.

Skarżący zarzucił też naruszenie przepisów prawa procesowego, w szczególności:

- art. 233 § 1 i art. 328 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i brak ustosunkowania się w uzasadnieniu do dowodów, którym Sąd nie dał wiary; „niezaliczenie do wymaganych ustawowo 20 lat okresu składkowego i nieskładkowego okresu zatrudnienia odwołującego w latach od 01.09.1987 r. do 31.08.1990 r.” oraz niewzięcie pod uwagę dowodów w postaci wyjaśnień odwołującego dotyczących zatrudnienia jako nauczyciela w szkołach podstawowych w K., P., Z., O. oraz zaświadczenia wydanego przez Arcybiskupa (...) w B.. Skarżący na podstawie art. 368 § 1 pkt 4 w zw. z art. 217 § 1 oraz art. 227 i 232 kpc wniósł o dopuszczenie dowodu z zaświadczenia z dnia 6.07.2012 r. wystawionego przez (...) (k. 25).

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego oraz o zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Białymstoku, z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca domagał się przyznania mu nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U.2009.97.800) świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3 (w tym przypadku 55 lat);
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.4), wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć;
- 3) rozwiązali stosunek pracy.

Przepis ust. 2 tego artykułu przewiduje, że nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.5).

Powołany wyżej art. 2 pkt 1 ww. ustawy stanowi, iż użyte w ustawie określenie nauczyciel oznacza nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w

- a) publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.2).

Bezspornym w sprawie był fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy nauczyciela religii w okresie od 1 września 1987 r. do 31 sierpnia 1990 r. w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego czasu pracy, co przyznał pełnomocnik organu rentowego podczas rozprawy apelacyjnej z dnia 17 kwietnia 2013 r. Pozwany kwestionował jednak możliwość zaliczenia w/w okresu nauczania religii w salach katechetycznych, do okresu 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy.

Ustosunkowując się do możliwości zaliczenia pracy wnioskodawcy jako nauczyciela religii, wykonywanej w salach parafialnych, do wymaganego ustawą 20-letniego okresu pracy w w/w jednostkach, należy zdaniem Sądu Apelacyjnego przywołać uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2001 r., sygn. III ZP 32/00, OSNP 2002/7/165, Lex nr 47590, w której stwierdzono, iż okres nauczania religii w katechizacji parafialnej w ramach stosunku pracy, przed dniem 25 października 1990 r. jest okresem pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.). W uzasadnieniu uchwały wskazano, iż nie ma podstaw ani prawnych, ani aksjologicznych do różnego traktowania katechizacji (nauki religii), ani w zależności od tego, kto był jej nauczycielem, ani od miejsca, gdzie się odbywała, w szkole, czy też w parafii, a nakaz nauczania religii przez katechetów (co miało też miejsce w sytuacji wnioskodawcy) wyłącznie poza szkołami państwowymi nie może decydować o odmiennym traktowaniu "stanów faktycznych sprzed 1 września 1990 r. i po tej dacie - skoro rodzaj i sposób wykonywania, cel i znaczenie nauki religii, było w każdym czasie identyczne". W wyroku z dnia 30 lipca 1997 r., sygn. II UKN 201/97, OSNP 1998/11/347, Lex nr 32701 Sąd Najwyższy uznał, iż parafialna działalność katechetyczna prowadzona przez katechetę w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego wymiaru zajęć jest pracą nauczycielską w rozumieniu art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) w związku z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku

Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154 ze zm.). W wyroku z dnia 3 sierpnia 2000 r., sygn. II UKN 661/99, OSNP 2002/4/93, Lex nr 45357 Sąd Najwyższy wskazał, że nauczanie religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154 ze zm.) oraz zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach (placówkach) prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (M.P. Nr 30, poz. 316) było pracą nauczycielską w rozumieniu art. 1 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) oraz art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wymienione w w/w wyrokach. Wprawdzie nie ulega wątpliwości, iż sale katechetyczne nie zostały wymienione w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, a nauczycielskie świadczenie kompensacyjne nie jest tożsame z emeryturą nauczycielską z art. 88 Karty Nauczyciela, jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego uznać należało, iż cel tychże świadczeń jest taki sam i ma na celu zapewnienie środków utrzymania nauczycielom do czasu uzyskania pełnych uprawnień emerytalnych. Potwierdza to m.in. uzasadnienie projektu ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w którym stwierdzono, iż do końca 2008 r. nauczyciele mogli korzystać z uprawnienia do wcześniejszej emerytury w oparciu o art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.). Uprawnienie to przysługiwało nauczycielom, którzy legitymowali się 30-letnim stażem pracy, w tym 20-letnim stażem pracy nauczycielskiej. Celem przedmiotowej ustawy było wprowadzenie przejściowego rozwiązania, adresowanego do nauczycieli, którzy obecnie mają stosunkowo długi staż pracy.

Z wyjaśnień wnioskodawcy złożonych podczas rozprawy apelacyjnej wynika, iż wykonywał pracę jak każdy nauczyciel. Co roku na okres nauki szkolnej otrzymywał misję od B. do prowadzenia nauki religii, 2 razy w roku był wizytowany przez przełożonego. Program katechezy był układany w oparciu o podręczniki metodyczne do katechezy. Prowadził dziennik lekcyjny. Uczniowie przychodzili na katechezę albo przed rozpoczęciem lekcji w szkole, albo po zakończeniu lekcji. Zajęcia trwały nawet do godziny 17-18. Rozkład nauki religii był dostosowany do planu zajęć szkolnych poszczególnych klas uczących się w Szkole Podstawowej w K., O., w P., w Z.. Plan lekcji religii był uzgodniony z dyrekcją szkoły. Nauczanie religii było osobistym obowiązkiem wnioskodawcy. Lekcje religii były prowadzone w punktach katechetycznych, ustalonych przez władzę kościelną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie zachowują aktualność wszystkie argumenty podniesione w przytoczonych orzeczeniach Sądu Najwyższego, dające podstawę do zaliczenia pracy katechetycznej wnioskodawcy wykonywanej w latach 1987-1990, w warunkach przez niego podanych (i nie kwestionowanych przez organ rentowy), do okresu 20 lat pracy, wymienionej w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Z tych względów zaistniały warunki do uwzględnienia apelacji i przyznania prawa do świadczenia przy uwzględnieniu art. 7 i 18 ustawy.

Zgodnie z art. 118 ust. 1a. ustawy o FUS w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego konieczne jest ustalenie, czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania świadczenia (art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2009.153.1227 z późn. zm.).

Ustalenie ostatniej okoliczności dotyczącej spełnienia przez wnioskodawcę warunku z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nastąpiło ostatecznie przed Sądem Apelacyjnym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163 poz. 1349 ze zm.), z czego kwotę 30 zł. stanowi opłata od apelacji, a kwota 120 zł. stanowią koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.